

Nr 149.

Ankom till riksdagens kansli den 4 juni 1936 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om befrämjande av skärgårdsområdenas elektrifiering.

(4:e avd.)

I en inom riksdagens andra kammare av herrar *R. Lundqvist* och *E. Thorell* väckt motion, nr 27, har hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande de åtgärder — eventuellt med vinstmedel från statens kraftverk — som kunna vidtagas för befrämjande av elektrifieringen av rikets skärgårdsområden.

Alltifrån världskrigsåren, då rådande brist på brännolja starkt framhävde den inhemska kraftförsörjningens betydelse, har landsbygdselektrifieringen gjort raska framsteg. Ett intresserat arbete, som är värt erkännande, har av vattenfallsstyrelsen — liksom också av vissa enskilda kraftföretag — nedlagts på att elektrifiera även sådana bygder, där kraftavsättningen måste förutses bli ringa samt också mindre vinstgivande. I detta sammanhang bör ej heller förbises den tillgång till elektrisk energi, som öppnats genom ett stort antal lokala, delvis i ganska avsidade belägna delar av landet befintliga kraftverk, tillkomna genom privata eller kommunala initiativ.

Utskottet.

Trots allt vad som sålunda åtgjorts är den elektriska kraftens användning inom landet alltjämt ojämn. Vissa områden, för vilkas elektrifiering rätt goda naturliga förutsättningar föreligga, stå alltjämt utan tillgång till elektrisk kraft. Detta gäller såväl Norrland som andra trakter av Sverige. Vad de i motionen avsedda kusttrakterna beträffar framgår av de upplysningar, utskottet från vattenfallsstyrelsen inhämtat, att rätt talrikt befolkade skärgårdsöar ej ännu äro elektrifierade, ehuru kostnaderna härför, främst avseende kabelanläggningar, måste betraktas som överkomliga.

Bortsett från den kraftdistribution, som sker genom statens vattenfallsverk, har statens direkta insats för landsbygdselektrifieringen varit inskränkt dels till utlämnande av lån från vattenkrafts- och kraftledningslänefonderna — mot 4½ procents ränta och med ganska stora krav på säkerheten — dels ock ett anslag under nionde huvudtiteln till rådgivande och planläggande verksamhet, vilket anslag från att tidigare hava utgått med 50,000—100,000 kronor för år dock numera — sedan de stora distributionsnäten hunnit färdigbyggas — nedgått till ett så begränsat belopp som 7,800 kronor för nästkommande budgetår.

Elektrifieringens allmänna betydelse för landsbygden, enkannerligen för befolkningens försörjningsmöjligheter, trivsel och kvarhållande därstädes torde ej behöva närmare utvecklas. Inom de vidsträckta delar av landsbygden, som redan elektrifierats, torde väl den elektriska kraften betraktas som nära nog outhärlig. Starka samhällseliga skäl måste då tala för elektrifiering även av de mera vanlottade bygderna, där de allmänna livsbetingelserna äro särskilt hårda. Från sakkunnigt håll har vitsordats, att småindustri av olika slag visat sig kunna växa fram i eljest karga bygder, i den mån elektrifiering skett av dessa bygder.

Vissa praktiska vanskligheter måste dock föreligga för elektrifieringens utsträckning till dylika, mera avlägset belägna eller befolkningsfattiga trakter. Inom de olika kraftföretagen måste sålunda en viss motsättning uppkomma mellan å ena sidan önskan att uppvisa en tillfredsställande vinst eller att tillgodose de större, ofta nog i företaget direkt delaktiga förbrukarna och å andra sidan det ansvar, som bör följa med den ej sällan praktiskt taget fullständiga ensamrätt över kraftdistributionen, som den beviljade koncessionen medför. Och inom de talrikt förekommande elektrifieringsföreningarna kan av helt naturliga skäl — närmast den ökning i den å samtliga konsumenter fördelade medelkostnaden, som uppkommer — en viss obenägenhet förefinnas mot nätets utvidgning utöver en av den mera centrala bebyggelsen med dess större befolkningstäthet bestämd gräns.

Att kunna i lämpliga former övervinna dessa svårigheter är ett problem, som i vissa fall kan fordra statens mellankomst. Utskottet vill erinra därom, att redan i samband med riksdagens initiativ år 1917 till den allmänna landsbygdselektrifieringen förutsågs, att denna tillsvidare måste begränsas till de härför mera gynnsamma bygderna. Samtidigt förutsattes emellertid också, att, sedan detta första skede avslutats, en undersökning borde komma till stånd om möjligheterna för den elektriska kraftens fortsatta utnyttjande. I uppdraget för den under åren 1917—1923 arbetande elektrifieringskommittén ingick också att utreda i vad mån statsbidrag borde lämnas för elektrifiering »av vissa, med hänsyn till elektrifieringsmöjligheterna mindre gynnsamt situerade bygder» och i så fall i vilken omfattning. På grund av den inträdande lågkonjunkturen ansåg sig kommittén ej böra fullfölja uppdraget på denna punkt, men uttalade att en utredning i förevarande hänseende eventuellt framdeles kunde visa sig påkallad. Även vad som sålunda förekommit anser utskottet tala för att tidpunkten nu är inne att taga under förnyat övervägande frågan om möjligheterna till en statlig medverkan för en fortsatt elektrifiering av landsbygden.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II:27, må hos Kungl. Maj:t hemställa om övervägande av möjligheterna till en statlig medverkan för en fortsatt elektrifiering av landsbygden med särskilt beaktande av att även vissa

skärgårdsområden och mera avlägset belägna eller glest befolkade landsdelar må kunna erhålla tillgång till elektrisk kraft.

Stockholm den 4 juni 1936.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

Från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Nilsson* i Malmö, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Oscar Olsson*, *Svensson* i Kompersmåla, *Asplund*, *Borell*, *Bergström*, *Johanson* i Faleberg, *von Heland* och *Bäcklund*, samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Strindlund*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren*, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Holmström*, *Högström*, *Weijne* och *Danielsson*.
